

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland
Datum ingekomen vragen : 27 mei 2020
Datum GS-besluit : 30 juni 2020
Vragen nr. 68

Vragen van de heer **M.T. Cardol** en de heer **J.W. Dulfer** (GroenLinks) over Maatregelen tegen verdroging van de natuur

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 27 mei 2020 door de leden van Provinciale Staten, de heer **M.T. Cardol** en de heer **J.W. Dulfer** (GroenLinks), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

De Nederlandse natuur kampt opnieuw – midden in het voorjaar – en voor het derde jaar op rij met ernstige verdroging. Dat openbaart zich het eerst op de hoge zandgronden in het Oosten en Zuiden van het land, maar inmiddels is ook Noord-Holland aan de beurt, o.a. in de veenweidegebieden en sommige duingebieden. De droogte heeft gevolgen voor bomen, planten en dieren, maar ook voor de staat van de veenweidegebieden die versneld oxideren waardoor extra CO₂ vrij komt.

Natuurmonumenten schreef onlangs: “In het Wormer- en Jisperveld, Naardermeer en Nationaal Park Zuid-Kennemerland is de vroege droogte nu al merkbaar. ... In het Wormer- en Jisperveld en Polder IJdoorn komen weidevogels moeilijk met hun snavel in de harde, uitgedroogde grond. En dat terwijl ze juist nu in het broedseizoen volop afhankelijk zijn van wormen en insecten.”ⁱ In [Nationaal Park Zuid-Kennemerland](#) drogen natte duinvalleien met vochtminnende planten als parnassia en orchideeën snel op. In het Naardermeer dreigen kwetsbare veenmosrietlanden te droog te worden. Nu kan nog gedefosfateerd water worden toegevoegd, maar de vraag is hoe lang de capaciteit hiervoor toereikend is. Toch extra water inlaten betekent dan al snel vervuiling met nutriënten. Op andere plaatsen – zoals de landbouwgebieden in het Noorden van de provincie – wordt het bij tekort aan zoet water steeds moeilijker verzilting tegen te gaan. De vraag dient zich aan of we niet meer moeten leren leven met verzilting en toe zijn aan nieuwe adaptatiestrategieën.

We zullen de komende decennia vaker te maken krijgen met periodes van droogte en/of overvloedige regens. Dat blijkt ook uit de onlangs in opdracht van de provincie uitgevoerde klimaatstresstestⁱⁱ voor Noord-Holland boven het Noordzeekanaal en de eerdere Nota 'Klimaatadaptatie Noord-Holland, bouwstenen voor de provinciale aanpak' van februari j.l.ⁱⁱⁱ De ontwikkelingen zijn dus niet incidenteel en stellen ons voor nieuwe vragen, zowel voor de korte als de lange termijn. In de kamerbrief van 23 april 2020^{iv} komt de Minister van Binnenlandse Zaken mede daarom met nieuwe richtinggevende keuzes die raken aan deze problemen, zoals:

- Het maken van een lange-termijnaanpak voor het landelijk gebied, met aandacht voor robuuste natuur, bufferzones rond Natura 2000-gebieden en ruimte voor agrarische functies in de voor landbouw goed geschikte gebieden.
- Het hanteren van een heldere voorkeursvolgorde voor het (regionaal) waterbeheer.
- Het aanpakken van bodemdaling door in bepaalde gebieden te kiezen voor vernatting, zoals ook al opgenomen in het Klimaatakkoord.

De minister kondigt specifieke aandacht aan voor de veenweidegebieden. "Uitgangspunt is hier dat de benadering gaat veranderen: overheden zullen in samenwerking met de mensen die wonen en werken in de gebieden steeds minder 'peil volgt functie' en steeds vaker 'functie volgt peil' hanteren. Samen met waterschappen, provincies en betrokkenen in het gebied gaat het Rijk hierop sturen, waarbij we zo nodig per polder bekijken welke maatregelen wenselijk en mogelijk zijn." Kortom: een voortvarende aanpak van de bodemdaling met meer regie vanuit het Rijk.

De fractie van GroenLinks stelt n.a.v. deze situatie de volgende vragen aan GS:

VRAGEN

Vraag 1:

Herkennen GS bovenstaande schets van de verdrogingsproblematiek voor Noord-Holland?

.

Antwoord 1:

Ja, GS herkennen de problemen als gevolg van de extreme droogte die de afgelopen jaren is opgetreden en van de structurele verdroging in natuurgebieden.

Droogte is in principe een kortdurend proces en volledig weersgesteldheid gerelateerd. Ten gevolge van klimaatverandering wordt verwacht dat wij vaker met droge perioden te maken krijgen. Tijdens zo'n periode wordt vooral op de hoge zandgronden grondwater onttrokken voor beregening. In Noord-Holland kan bijna overal water worden aangevoerd en wordt vooral beregend uit oppervlaktewater. De droogtesituatie in ons land wordt in kaart gebracht met het tekort aan neerslag. Voor het derde jaar op een rij is dit neerslagtekort erg hoog.

Van **Verdroging** is sprake wanneer men het heeft over een geleidelijke, daling van de grondwaterstand, direct door de mens veroorzaakt, o.a. door grondwateronttrekking voor drinkwater. Verdroging heeft betrekking op een gebied waaraan een natuurfunctie is toegekend en de grondwaterstand of kwel te laag is om de karakteristieke grondwaterafhankelijke ecologische waarden te beschermen. Ook wateren met een natuurfunctie worden ook als verdroogd aangemerkt als ter compensatie water van onvoldoende kwaliteit moet worden

aangevoerd.” In grondwaterafhankelijk natuur in de duinen, veenweiden en vechtplassen worden al jaren maatregelen genomen om de verdroging te bestrijden.

Vraag 2:

Welke strategieën kunnen de Waterschappen en de Provincie hanteren om zuiniger en slimmer met het watergebruik om te gaan zodanig dat er voldoende water voor de natuur blijft in tijden van droogte? Denk aan buffering en een hoger peil rond natuurgebieden en vasthouden van water in greppels en sloten.

Antwoord 2:

Waterschappen en provincie werken al sinds 2010 binnen het Deltaprogramma samen aan de realisatie van een robuuste watervoorziening om perioden van extreme droogte beter te kunnen opvangen. De compensatie van dit neerslagtekort in de zomer kan niet opgelost worden door alleen maatregelen te nemen in het watersysteem oplossingen moeten ook gezocht worden in de ruimte. Door waterschappen en provincie wordt door middel van gebiedsprocessen met de stakeholders de (zoet)waterbeschikbaarheid nu en in de toekomst besproken. Gezamenlijk zijn en worden dan maatregelen bedacht om het watersysteem of het landgebruik te optimaliseren.

Maatregelen in het watersysteem als buffering of peilopzet vinden zoveel mogelijk plaats maar het blijft een zorgvuldige balans omdat te veel water in het watersysteem weer voor problemen kan zorgen tijdens de hevige piekbuien, die zelfs tijdens een extreem droge zomer kunnen optreden.

Permanente bufferzones en peilopzet komen vaak neer op een transitie, verandering van grondgebruik of zelfs van functie. In Noord-Holland worden op verschillende locaties klimaatbuffers voorbereid.

In de NOVI en in het Deltaprogramma wordt expliciet benoemd dat “bij ruimtelijke inrichting meer rekening gehouden moet worden met waterbeschikbaarheid. Het waar nodig aanpassen van het landgebruik aan de beschikbaarheid van voldoende zoet water” om de zoetwatervoorziening op peil te houden. Een strategie hiertoe wordt uitgewerkt.

Vraag 3:

Zijn GS voornemens om op korte en lange termijn extra maatregelen te nemen i.o.m. de Waterschappen specifiek inzake regulering van het waterpeil in de veenweidegebieden?

Antwoord 3:

In onze omgevingsvisie hebben we aangegeven dat we zijn bereid om de aard en de invulling van bestaande natuur en landbouwgebieden te laten veranderen als we daarmee de opgaven en problemen oplossen.

In ons coalitieakkoord ‘Duurzaam Doorpakken!’ hebben we onze inzet inzake waterpeilen en waterkwaliteit nader beschreven. We zullen de bodemdaling, de klimaatadaptatie en de transitie van de agrarische sector uitwerken en vastleggen in een Integraal Waterakkoord met onze partners. Daar waar we de beleidsopgaves oppakken, zoals bodemdaling verminderen of het uitvoeren van het actieplan Weidevogels, doen we dat integraal en gebiedsgericht, in

samenwerking met anderen, rekenschap gevend van de belangen van de landbouw, natuur en leefomgeving. ‘Vernatting’ is daarbij een speerpunt. Wij werken hieraan in onze gebiedsprogramma’s voor de Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland (in wording). Ook in onze projecten staat vernatting centraal. Zo gaan we in het project Vitaal Platteland Laag Holland onder meer 50–100 ha groeiend veen in het IJperveld, 150 –200 ha drukdrainage op landbouwbedrijven in Landelijk Noord en 30 ha teelt en afzet van lisdodde (natte teelt) in de Burckmeer realiseren.

Vraag 4:

Delen GS de mening van de Minister van Binnenlandse Zaken dat voor de veenweidegebieden het motto in toenemende mate wordt ‘functie volgt peil’?

Antwoord 4:

Ja. In onze omgevingsvisie hebben we opgeschreven dat we samen met waterschappen en gemeenten, de mogelijkheid onderzoeken om het waterpeil in bepaalde gebieden niet meer kunstmatig laag te houden, maar om het water ruimte te geven en de functie van het gebied daarop aan te passen.

Vraag 5:

Zijn GS voornemens om extra maatregelen te nemen en de Waterschappen te vragen extra maatregelen te nemen om een verdere daling van de waterkwaliteit – bijv. bij de inlaat van gebiedsvreemd water – te voorkomen?

Antwoord 5:

Nee, wij zullen geen maatregelen nemen om in geval van droogte daling van de waterkwaliteit te voorkomen want dit is een taak van de waterschappen. Er kan een spanning zitten tussen het zorgen voor voldoende water en de kwaliteit van het water, maar de waterschappen doen al het mogelijke om bij droogte de functies, waaronder natuur, te blijven bedienen en de waterkwaliteit zo goed mogelijk te waarborgen. Wij zien geen aanleiding de waterschappen om extra maatregelen te vragen.

Vraag 6:

Welke mogelijkheden zien GS voor nieuwe strategieën bij de toenemende verzilting? Deelt GS onze mening dat het adagium ‘functie volgt waterkwaliteit’ steeds dichterbij komt? En zijn GS voornemens hiertoe nieuwe stappen te zetten i.o.m. de Waterschappen en andere partners?

Antwoord 6:

In onze omgevingsvisie staat dat (her) ontwikkelingen een klimaatstresstest moeten doorlopen en dat men daarbij dan ook bereid moet zijn om bij alle nieuwe ruimtelijke (her)ontwikkelingen rekening te houden met de grenzen van het watersysteem. Dit betreft zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve aspecten van het watersysteem. Verder staat er “dat we streven naar gezonde en natuurlijke ecosystemen, die een stootje kunnen hebben. In Noord-Holland zijn natuurlijke

processen voornamelijk bepaald door het watersysteem. In ons Coalitieakkoord is opgenomen dat “Water in de komende decennia een leidend principe in onze ruimtelijke ordening zal zijn. Om een waterrobuust Noord-Holland te garanderen willen we in 2020 een Integraal Waterakkoord sluiten met onze partners. Door klimaatverandering en zeespiegelstijging, in combinatie met bodemdaling, kan sneller verzilting optreden. Voor agrarische ondernemers, drinkwaterbedrijven en de natuur kan verzilting een probleem zijn. Daarom onderzoeken wij de effecten van verzilting.”

Natuur is niet statisch, natuurdoelen kunnen wijzigen onder invloed van fysieke en maatschappelijke ontwikkelingen van buitenaf. Dat betekent bijvoorbeeld dat de natuurdoelen zullen mee veranderen met veranderingen die op lange termijn te verwachten zijn in het watersysteem, zoals bv toenemende verzilting.

ⁱ <https://www.natuurmonumenten.nl/noord-holland/nieuws/noord-hollandse-natuur-lijdt-onder-droogte>

ⁱⁱ https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/Mei_2020/Klimaatstresstest_invloed_klimaatverandering_op_landbouw_en_natuur/Samenvatting_klimaatstresstest_Landbouw_en_Natuur_NH

ⁱⁱⁱ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Duurzaamheid_Milieu/Klimaatadaptatie

^{iv} <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/04/23/kamerbrief-over-nadere-keuzes-in-het-kader-van-de-nationale-omgevingsvisie/kamerbrief-over-nadere-keuzes-in-het-kader-van-de-nationale-omgevingsvisie.pdf>